

Redacțiunea, Administrațiunea și Tipografia:
BRAȘOVU, piața mare, Târgul Inului Nr. 30.
 Articolele nefrancate nu se primesc. Manuscrisurile nu se restituie.
 Birourile de anunțuri:
 Brașov, piața mare, Târgul Inului Nr. 30.
 Inserate mai primează în Viena K. Mosse, Haasenstein & Vogler (Otto Haas), H. Schalek, Alois Herndl, M. Dukes, A. Oppel, J. Danneberg; în Budapesta: A. V. Goldberger, Eckstein Bernat; în Frankfurt: G. L. Dornbe; în Hamburg: A. Steiner.
 Prețurile inserațiilor: o serie săptămânală pe o coloană 8 cr. și 50 cr. timbru pentru o publicare. Publicări mai dese după tariful și învoială.
 Reclame pe pagina a III-a o seamă 10 cr. v. a. sau 80 ban.

GAZETA TRANSILVÂNIEI

ANULU XVI.

„Gazeta” este în fă-care și
 Abonamente pentru Austro-Ungaria. Pe un an 12 fl., pe șase luni 8 fl., pe trei luni 5 fl. N-rii de Duminică 2 fl. pe an.
 Pentru România și străinătate: Pe un an 40 franci, pe șase luni 20 fr., pe trei luni 10 fr. N-rii de Duminică 8 franci. Se primumără la toate oficiile poștale din țară și din afară și la dd. colectorii.
 Abonamentul pentru Brașov și administrațiunea, piața mare, Târgul Inului Nr. 30 etagiatul I.: pe un an 10 fl., pe șase luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr. Cu dușul în casă: Pe un an 12 fl., pe șase luni 6 fl., pe trei luni 3 fl. Un exemplar 5 cr. v. r. sau 15 bani. Atât abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 164.

Brașov, Mercuri, 28 Iulie (9 August) 1893.

1893.

„Monarchia și naționalitățile Ungariei”.

E caracteristică, că foile germane au păstrat o atitudine foarte rezervată față de conferința din Sibiu a Românilor.

Unele au adus corespondențe din Ungaria, însă mai mult în spiritul stăpânitorilor maghiari. E vorba aici de foile din Germania. Cât pentru foile germane din Austria, aceste cu foarte puțină excepțiune au luat pe față partea asupritorilor noștri.

S'a manifestat așadar și cu această ocaziune legătura de interese politice între Germani și Maghiari. S'a vădită câtă silință și dau cei dintâi de a cruța pe hegemonii dela Dunăre.

În asemeni împrejurări merită atențiune un articol, ce-l vedem publicat sub titlul de mai sus în numărul de Sâmbătă al ziarului din München, „Allgemeine Zeitung”.

Acest articol datat din Ungaria de sud, 1 August, desfășură cu multă tranșetă nise vederi asupra situațiunii politice dela noi, cari diferă mult de vederile altor foi germane.

Autorul începe cu afirmarea, că conferința Românilor trebuie să imple de îngrijire pe adevărații amici ai monarchiei austro-ungare.

„E foarte îngrijitor” — dice — „când un popor de peste 3 milioane își arată nemulțumirea sa cu starea lucrurilor într'un mod atât de neîndoios. Și mai îngrijitor apare însă lucrul, când nu numai Români, ci și Slovaci dela nord, Sârbi dela sud și chiar și Croații, cari se bucură de orecare autonomie, sunt nemulțumiți cu regimul de față din Ungaria, ca și Români. Aceasta va să dică nici mai mult, nici mai puțin, decât că majori-

tatea populațiunii Ungariei este nemulțumită. În privința această conferința Românilor e un simptom îngrijitor pentru pozițiunea Ungariei față cu monarchia habsburgică”.

Arată, că dualismul inaugurat la 1867 a fost și este privit și aș ca un element de putere pentru monarchia. Conte Beust de ar fi cunoscut raporturile Ungariei ar fi creat alte baze pentru dualism în interesul monarchiei. A fost o greșelă a crede, că împăcarea cu un singur popor în Ungaria, fiă și așa de puternică, ca cel Maghiar, însămnă și împăcarea cu celelalte popore ale Ungariei. Această mare greșelă a anului 1867, cu toate urmările sale îngrijitoare pentru monarchia, deși Ungarii se silesc a o ascunde, iese cu atât mai mult la ivelă.

Este în interesul Germaniei, ca monarchia austro-ungară, aliata ei, să fiă tare și puternică. Nu e vorba numai de puterea militară, ci și de puterea interioară a ei; căci dacă în momentul pericolului s'ar pute face o spărtură în Ungaria, inimizii monarchiei și ai triplei alianțe ar avea un joc ușor.

Gazeta germană din München după această introducere, desfășură formula ei politică, pe care și întemeiază toate deducțiunile, în modul următor:

„Pozițiunea României față cu tripla alianță este de cea mai mare însemnătate. Tripla alianță are un interes puternic de-a înștrina România de Rusia. România este o etapă a Rusiei pentru Balcani, dăr este tot-odată și un punct de rădăcină puternic pentru un atac eventual asupra Austro-Ungariei. Ce absurd este dăr, că monarchia austro-ungară prin politica greșită interioară a Ungariei respinge tot mai mult România și o împinge

în brațele Rusiei, în loc de a o câștiga pentru tripla alianță! În adevăr, abia își poate face omul închipuire despre marea iritațiune, ce a cuprins toate părțile populațiunii în România în urma tractării, ce o întâmpină Români din Transilvania și Bănat de către guvernul unguresc, care n'are curajul de a se opune șovinismului fără margini al Maghiarilor față de celelalte naționalități.

Critică apoi atitudinea guvernului unguresc, arătând, că a fost o greșelă, că n'a lăsat să ajungă Memorandul Românilor în mâinile monarchului, ci l'a retrimis în modul cel mai brusc petențiilor, ba i-a tras pe aceștia chiar în judecată. Blamează atitudinea guvernului față cu conferința, pe care mai întâi a oprit-o, er după aceea a conces-o sub nise condițiuni restrictive; arată cum s'a grăbit guvernul după conferința a o pri serbarea Slovaciilor, vrând a se rehabilita astfel față cu șovinistii, cari însă nu vor ierta nici-odată țile dela Sibiu și-i vor adresa interpelațiuni în dietă.

Constată mai departe, că în conferința din Sibiu s'au adus planuri asupra asuprii naționalităților, cari sunt foarte neplăcute Maghiarilor, pentru-că nu pot fi combătute. Totodată s'a enunțat acolo solidaritatea naționalităților Ungariei. Au fost câți-va frunțași la conferință, Germanii și Sârbi însă au lipsit și asta are cauzele sale deosebite. Sașii Transilvaniei nu prea sunt prietini Românilor; ei sunt nația circumspectă și cred, că cu un pact separat pot dobândi multe avantaje dela Maghiari. Cu toate acestea, Sașii nu s'au arătat nesimpatice față cu conferința română. Germanii Ungariei vedd pericolul, ce le amenință naționalitatea și nu

se invoiescă nicidecum cu estermizarea limbei germane, dăr ei nu pot să ajungă de a ave o inteligență germană. Indată ce fiul de țeran german vine la oraș, el vrea să fiă Maghiar. Ce privește în fine pe Sârbi, aceștia au jucat odinioară un rol între naționalitățile Ungariei și în dietă. Persecuțiunile unguresc nu i-ar fi intimidat, dăr ura între radicali și liberali, care s'a străplântat din Serbia și în Ungaria de sud, face cu neputință, ca Sârbi din Ungaria de sud să se potă înțelege în privința unei procederi comune. Cu toate acestea atât presa lor radicală, cât și cea liberală a salutat cu bucurie și cu însuflețire conferința română.

În asemeni împrejurări, dice „Allg. Ztg” din München, e de înțeles, că guvernul unguresc caută să micșoreze însemnătatea conferinței române în tot chipul și s'o presente ca opera unor capete inferbentate. Dăr e neîndoios, că îndărătul concluzelor acestei conferințe stă întregul popor român, la toate naționalitățile Ungariei. Adunarea Sibiiană n'a condus-o numai Dr. Rațiu și soți, dăr au luat parte la ea și Dr. Alesandru Mocsonyi, care a fost mult ani deputat în dietă, unde a sciut să se câștige stima Maghiarilor, până în cele din urmă și-a depus mandatul, pentru-că n'a mai putut crede într'o înțelegere cu Maghiarii, apoi Vincențiu Babeș, care peste 20 ani a fost deputat și a stat în fruntea mișcării naționale române în Ungaria. Dăr adunarea din Sibiu a câștigat importanță cu deosebire și prin aceea, că a venit la ea un mare contingent al inteligenței din Regatul României.

Vorbesce mai departe despre aștările foilor maghiare, cari au dat naștere esceselor sêl batece dela Turda.

FOILETONULU „GAZ. TRANS.”

Un vis scurt.

— Novelă —

Amicului meu P. G.

A murit bietul Lazăr Dan, dăr parca-l vedd acuma, lungit pe pat, lupându-se cu morțea. Vița lui a fost un vis scurt, dăr amar și plin de sbuciumări.

* * *

Eram în clasa a V. gimnasială, când am cunoscut mai întâi pe Lazăr Dan. El mă introduse în familia sa, care mă tracta tot-deuna cu o bunătate părintească și mă smulse din vița primitivă, pe care o duceam până atunci în luptă continuă cu sărăcia. În acel an noi deveniram amicii cei mai buni și mai intimi. Săra ne retrăgeam în simpatica lui odăiță și acolo petreceam până târziu noptea învătând și cetind. Cu câte visuri și plăceri nu erau împreunate acele seri lungi de erna! Ore întregi petreceam adese înaintea sobei sale cetind și răscoțind poezii. Câte esplicări și câte meditațiuni urma lor, după cari era sciut, că urmăză câte o doină populară, ce o cântam

dintr'un flueraș de picior de vultur, pe care-l căpătasem dela un cioban dela noi. Ce plăcut ne răsuna în urechi minunatele doine ale oiței, ale baciului murind și multe altele, pe cari le diceam cu o desteritate și mlădiere, cum numai copilul crescut între ciobani le pote sci. Adese-ori când gâtam, ochii noștri erau umezi de duiosia. ...Idealuri peste idealuri croiam noi pe atunci. Vița de student la universitate, cu o activitate colosală literară... Traiul retras de profesor și oate și mai câte. Petreceam o vița de visuri!

* * *

Intr'o seră răcoroasă de iernă steteam ca de obicei lângă foc. Cetisem mult din Eminescu și Bolintineanu și meditând ne priviam unul pe altul. De-odată amicului meu ruspe tăcerea: „Arone”, imi dice el, „ți place Eminescu?”

Drept răspuns privii la el mirat.

— „Ei bine”, reluă el serios și rind vorbelor. „Sci pre bine, că îți place. Dăr afirmi tu pesimismul lui, adică nu, voiam să dic, consimți tu cu vița lui pesimistică? Afii tu vița așa neguroasă și plină de păcătoșii? Cugetă bine, ce-mi răspunzi;

e vorba de vița! Oare n'avem noi numai o viță și și aceea pre scurtă? Mă outremur când cuget, că voi trece și eu prin ea și m'oi pierde ca și alții fără urmă... Trebuie să trăim, să trăim bine și cum ne place... Ce ne pasă ce-o dice apoi lumea?... Vorba e să nu pierd înzadar nici o minută și să-ți faci toate pe plac, căci atunci vei fi ferocit. Eu așa cuget: și așa voi face!”

O tăcere lungă urmă. El ou tēmples strinse în pumni stetea aproape nemiscat, er eu în priviam lung și aproape fără suflare.

— „Câtă avem astăzi?” mă întrebă el de-odată.

— „13 Februarie”, i-am răspuns.

— „Di mare pentru mine. Dăr 13 e număr nenorocos” adăogă el, spunând ultimele cuvinte înocet, parca mai mult pentru sine.

Tăcerea urmă din nou sinistă și neplăcută. Când ne despărțiram, ochii lui erau umezi și el imi șopti cu voce duiosă: „Arone, eu voi muri nebu!”

* * *

Din acea și se schimbă cu totul. La școlă nu mai era cel dintâi, ca de

regulă, și abia trecea dintr'un semestru într'altul oa cănele prin apă. Numai din limba română rămase cel mai bun din clasă. Nu-i mai plăcea să învețe studiile, cari nu credea, că-i sunt de folos și petrecea până noptea târziu cetind și scriind.

Când mergeam la el, nici vorbă nu mai era de învățat, ci ceteam și cântam. Doina bradului, dăr mai ales a baciului, care murind își părăsia pe veșmierele, îl fermecau foarte mult. Adese-ori trebuia să i o repetez de câte trei ori. Când vedea, că nu mai pot, el imi șoptea: „Ajunge, Arone, dăr mâne mi-o cântă ăra, nu-i așa?”

Odată l'am întrebat, ce sorie el așa mult? Mi răspuse, că poezii! Mi-le ceti. Motivele erau farmecul doinei și alți vieți. Avea versuri puține, dăr ori ce cuvânt era la locul lui, și ideile cele mai mărețe erau exprimate în câte-va cuvinte.

* * *

Se apropiă bacalaureatul. Lazăr și eu ne retrăserăm la un sat unde bătrânul Luca Dan avea o proprietate. Aici voiam noi să ne preparăm în liniște. Aședată în apropierea unor munți gigan-

Aceste escese nu sunt ordinare, și dovedesc că există în țară o fierbere asemenea aceleia înainte de 1848.

În urma neresolvatei chestiuni a naționalităților s'a adunată, și de-aia, multă și periculoasă materie esplosibilă în Ungaria. Majoritatea populației Ungariei este pusă la discrețiunea unui singur popor. Simt toți în Ungaria, că aceste stări pentru durată sunt nesupportabile. Cea mai mică complicație din afară poate să aducă cu sine o esplosiune teribilă.

Față cu pericolele, ce amenință pacea europeană, nu poate fi indiferent, că aici în sudost milioane de locuitori ai acestei țări sunt nemulțumiți cu soarta lor. Să ne închipuim o mare oștire rusescă traversându România și ajungându cu colonele sale la granița Ardealului și a Bănățului și lângă acesta nemulțumirea a 10.000.000 nemaghiari ai Ungariei! Nu poate fi îndoială, că cei din Viena vedă clar situațiunea critică a Ungariei, ce provine din nemulțumirea naționalităților...

Cu cât șovinismul maghiar înflorește mai mult — încheie foia germană — cu atâta mai multă petrunde în monarchia convingerea, că Maghiarii în loc de a fi, cum s'a sperat, un element de tăria, au devenit un element de slăbiciune pentru monarchia. Oră ură, ce o nutrește Maghiarii contra Rușilor, nu e de ajuns spre a oferi monarchiei în sudost un scut, pe câtă vreme 10 milioane de nemaghiari sunt nemulțumiți cu starea lor. Politica greșită față cu naționalitățile în Ungaria trebuie dăr să imple de îngrijire popoarele monarchiei!

CRONICA POLITICA.

— 27 Iulie.

Foia vieneză „N. W. Tgbl.“ publică un articol despre afacerile bisericesti politice din Ungaria, în care dice între altele: Ungaria vră să și reformeze dreptul matrimonial și e neindoișă, că lucră corect ori care guvernă, când vră să pună capăt stărilor ce-au domnit până acuma pe tărământul căsătoriilor și alți divorțurilor în Ungaria. Cu acosta însă Ungaria nu ajunge la nimic, deoarece Croația, în virtutea autonomiei sale își menține dreptul matrimonial vechiu și astfel decât Maghiarul vră să divorțeze, merge simplaminte în Croația, acolo trece la altă religie și astfel se desparte, fără a fi cont de legea maghiară. În monarchia vor fi așa dăr trei feluri de drept matrimonial: cel austriac, cu căsătoria civilă

din necesitate, cel maghiar cu căsătoria civilă obligatorie și cel croat cu căsătoria pură eclesiastică. Dreptul matrimonial austriac și croat reconose căsătoria eclesiastică, dreptul maghiar însă nief una. În afaceri religioase dăr, situația va deveni și mai nefavorabilă, fiind-că aici fă-care parte reconose numai dreptul său; în Croația însă va fi nespuse de ușoră despartănia și de-aici înainte, cei ce voiesă să divorțeze, nu vor mai inohiria case în Ardeal, ci în Agram.

Controversa între fracțiunile partidei independente maghiare Eötvös-Polonyi totă mai durează. () comisiune mixtă de șese a stabilit propozițiunile, pe baza cărora se se face împăcarea. Fracțiunea Eötvös a luat dările trecute propozițiunile acestea la de-batere și a adusă o rezoluțiune, care se poate considera, ca un fel de ultimatu. Fracțiunea Polonyi a decis, ca față de reformele bisericesti să iee o atitudine expectativă și mai ai atunci să se enunțe, ca membrii fracției ei să nu ia poziția contra lor, când proiectele bisericesti vor fi la ordinea zilei. Ad erenții lui Eötvös pretind, ca enunțarea acosta se se face deja acuma. Astfel încercările de reconoiliare n'au putut să aie nici un rezultat.

În Galiția de ostă s'a constituită de erență o nouă partidă rutenă, care poartă numele de „radicală-democratică“ și are să reprezente interesele țeranilor. Spre acestă scop s'a înființat un organ nou cu titlu „Narodni ja Vola“ („Voința poporală“), care stă sub conducerea scriitorului Ivan Frank.

„Journal des Debats“ se ocupă în revista sa militară cea mai recentă de nouele organizații militare germane. Foia franceasă e cam pesimistă și constată, că organele germane au drept: când afirmă, că preponderanța numerică a Germaniei, după primirea proiectului de lege militară, e asigurată, căci Franța a ajunsă deja maximul în privința acosta. Legea de recrutare din 1889 — dice „Jour. des Deb.“ — e cea mai aspră dintre cele trei spre-țee legi de recrutare, ce le oasose Fran- cia, căci acosta lege pune la dispoziția ministrului de răstău totă ce numai poate purta armele, pe unu cu trei, pe alții cu doi, er pe alții cu unu an, dăr nimeni nu scapă de acosta lege, care e mai severă, chiar și decât cea a conventului național. Și ce ai-a dat legea acosta pentru cele trei clase din urmă? În 1890 (Clasa 1889) 193.473 omeni; 1891 (Clasa 1890) 185.837 omeni; 1892 (Clasa 1891) 179.142 omeni, la oaltă 558.452 omeni. În același timp a recrutat Germania, ce e drept numai 159.270, 182, 136 și 172, 513 omeni, dăr ca să putem câștiga o asemănare co-

rectă, trebuie să computăm ai și rezerva suplitoare, care după nona lege încă trebuie pusă în socotă și așa est cifrele: 1890: 261.288; 1891: 267, 219; 1892: 259.936, la oaltă 789.438 omeni; va să dice 230.966 mai multă, decât a recrutat Franca în același timp. La acosta mai trebuie luat în considerare, că numărul nacerilor în Franca scade pe și ce merge. Dela 1872 până la 1880 s'au născut în Germania 374.056 prunci, în Franca numai 484.989, dela 1881 până la 1889 în Germania 886.677 în Franca numai 468.784, de unde trebuie să tragem concluziunea, că la finea secului acestuia cele 13 clase ale armatei active și ale rezervei, din cari formămă linia primă a armatei nostre, vor ajunge un număr tot mai de jumătate atâta, cătu clasele corespondătoare ale armatei germane. Acesta este adevărul brut, căruia trebuie să ne uităm în față, fără să ne amăgim cu cuvinte și frase, cari ne măgulesc ce e drept amoral propriu, dăr starea lucrurilor nu o potă schimba.

De când cu răboiul Yamală dintre Germania și Rusia foile se ocupă mereu cu rezultatele la cari se va ajunge. „Kölnische Zeitung“ dice că cererile rusesi de industrii, comerț și financiar nu privese cu aceeași siguranță la urmările răboiului, ca cererile politice. Se crede, că rezultatul lui va fi scăderea cursului rublelor și baierata financiară. „Novoje Vremja“ este informată din sorgiute bună, că guvernul german ar fi primit propunerea Rusiei, de-a se relua tratările comerciale în Berlină prin o comisiune mixtă, care să și începă lucrările la 1 Octomvre. Guvernul german a și nămis din parte i trei persoane de încredere.

Dilele acestea s'au sfărșit agențiile pentru Sărbania hugară. Foia oficiasă „Svoboda“ constată, că dintre 150 deputați aleși 12 sunt opoziționali și 6 dubii. FInd-că despre cei din urmă nu se poate dice, că sunt adeerenți ai guvernului, ei se pot considera, ca făcându parte din opoziția. Mai lipsă încă 12 mandate despre cari se crede, că vor fi acurate de guvernă. Dacă acosta se va realiza, atunci partida guvernamentală va ave 144 votari în Sbrania.

Voci asupra Conferenței.

„La Riforma“, organul fostului ministru italian Crispi, dice între altele:

Ungaria este un stat mosaic constituit din mai multe naționalități, din: Maghiari, Români, Nemți, Slovaci, Ruteni și Serti. Maghiarii, deși inferiori la număr, sunt susținuți de protecția guvernamentală dobândită în urma unei lungi rebeliuni și

acum ei afirmă prin coudelul unui scriitor, Geza Kosztenszky, că vră și au datorie de-a suprima pe celelalte cinci naționalități. Paamaghiarismul ia deci forme dureroase, hrănesce ura și provocă continue conflicte. Români, în număr de trei milioane, cari locuesc în Ardele și Țera ungrăscă, sunt scoși din viața politică și administrativă, sunt scoși afara din lege. Limba lor, soră cu cea latină, e prigonită în șola și biserică.

Asociațiunile lor sunt disolvate, introducerea diarelor și căștilor din România e oprită, maghiarizarea copiilor în șolele primare se face cu multă asiduitate, încercările lor de protestare sunt nărușite și sunt arestați aceia, cari nu potă suferi în tăcere acestă regimă de apresiune.

Români nu ce să formeze stat în stată. Ei nu ceră decât a se schimba viața lor, de-a nu mai fi apasați, de-a și vedă ocrotite limba și obiceiurile și de-a nu mai fi prigoniti pentru simplul fapt, că nu sunt și nu vră să fie Maghiari. Când Ungaria se afla în față Austriei în condiții identice, când rebeliunea îi sbucina de la un capăt la altul al țării, nu era oare mai bine să înceze cu violențe și să înceze cu politica concesionilor? Starea tristă de lucruri din Ungaria trebuie să înceteze, decât nu pentru altce-va, baremi pentru interesul comun.

Organul radical sârbesc „Zastava“ scrie în numărul său, dela 1 August următoare:

Tote simptomele ne arată, că stările și împrejurările, în cari traescă naționalitățile în Ungaria, nu corespondă nici trebuințelor, nici intereselor de cari ar trebui să poarte grije toți aceia, cari își iubesc patria. Asemenea simptome au de terminat pe Români să pășesc pe față contra șovinismului, să ducă luptă în dramatică și adună pentru drepturile lor, pentru conservarea naționalității lor. Cea din urmă adunare a arătat, ce poate un popor, când e strins unită, nedesbinită, fiind e condus de omen patriotic și cinstit... Adunarea din Sibiu a pronunțat o vorbă mare. Ea a și, că toți trebuie să ne întindem mâna frățescă, să ne sprijinim unii pe alții în aceste timpuri grele. Același reu ne apasă pe toți. Toți avem să apărăm ceva comun și-oare naționalități; dăr apărarea numai atunci poate să succese, când toți vom da mâna și între marginile legii vom conlucra unii cu alții, ca să ne apărăm neajunsurile. Începându-ne în sinceritatea Românilor, noi suntem gata a-le întinde ori și când mâna frățescă, ca împreună să stăruim a ajunge acolo, unde se cuvine. Șbiere șovinistii, face ometă infernală câtă vor vră, noi însă trebuie să lucrăm la intruparea solidarității între naționalitățile nemaghiare, căci numai

tioc, moșia era lângă o pădurice roman-tică.

Aici mă retrăgeam eu desu de dimineță și mă preparam. Ce binefăcătoră apasă aerul de munte asupra copilului din munți. Mai mare înțirire avu însă natura și frumșele ei idilice asupra impresionabilului suflet al amicului meu, căci el le admira cu focul, cu care admiră țeranul român natura.

Totă ziua el era dus, eră sera târ-diu, când venea acasă, cădea obosit pe pat și adormea cu câte un suris mulțumit pe buze. Studia seu ce făcea el peste și, nu șiam, dăr când venea sera acasă, aducea cu sine totdeauna câte-unu tencu de hârtii. Totu singur pleca. Câteodată, când era vreme bună, nu da câte două zile și două nopți pe acasă, ba odată a lipsit chiar o săptămână. Când era vreme rea se retrăgea într-o odăită, unde nu mi era permisă nici chiar mie să intru și declama multă, multă după hârtiile sale. L'am spionat odată și am aflat, că el olegea poesii populare dela ciobanii unei stăne apropiate și că și făcea notițe asupra vieții țeranesce. Atunci l'am întrebat de e preparat de natură, er el mi răspuns ridându: „Da, nu veți, mă prepară totă

diulica cu minunatele poesii populare și cu o tencă țerăncă, mai frumoasă decât O-sinziana din povești!“

Îl lăsa în pace, căci șiam, că sfaturile îi ajută totă așa de puțin, ca și constringerile...

Sosi în fine și ziua destinată. Eu intrai în sală cu inima câtă ună purece și cu căroci în geunghi, alătura cu veselul Lazăr, care șiera încet printre dinți un marș.

Primul studiu: „Romana“. Răspunsei și seapai. Veni rândul lui Lazăr. El se apropia surișându de masa verde și trase o țesă despre Poesia poporală română. Cu privire plină de bucurie sorbi el cele trei cuvinte și încep să vorbescă. Cu ochii mari, țintiți în tavan, își arată el elocuența, în care își vrăsa totu focul inimii sale tinere. Spunea și declama atătu de dulce și de duios, încăt storse admirațiunea tuturor și chiar și lacrimi din inimile mai simțitoare. O jumătate de oră vorbi el într-una, er când îsprăvi era eșofat și slăbit, ca după o bătă grea. Comisarul îl laudă, asigurându-l, că așa răspuns minunat nu mai primise nici când.

Mai slab merse cu celelalte studii.

Elă cădu din Matematică, eră din alte două fă scăpată numai grația minunatului răspuns din limba română.

Ea am trecută.

La pieptul bătrânului Luca Danu se amestecau și se luptau două lucruri: Bucuriă pentru minunatul răspuns din Română și tristeță pentru nereușita în celelalte studii. În fine însă triumfă bucuria și o gingășiă își strinse el înălă la piept, sărutându-l și rugându-l să nu-l dea de rușina la esamenul de repetiția.

Răspins de două luni, Lazăr porni eră la moșia, să se prepare, er el îl fusolli, ca să-l supraveghieză. Atăt îi trebuia lui. Ajunsă la sată el din nou și încep viața și amorul său idilic, spunându-mi dela început, că n'are să lăvețe nimic. Amiciția într-atăta mă legă de el, încăt nu putui să le scriu nimic părinților despre fiul lor, oi închisei ochii și tăcuia.

Trecură două luni și noi ne întorserăm la oraș. Lazăr cu tote că nu șia nimica din Matematică, se supuse la scripturistia. El îl așteptam nerăbdător preumbându-mă pe dinaintea casei lor. De odată simți, că mă apucă cineva de

umer. Era amicul meu, care întinându-mi mâna mă întâmpină ridându: „Sună matur, felițeză-mă! Mi-a dat două teme să le rezolv, sub cea algebră am scris frumos și caligraficește: „Siciu“, ar sub cea trigonometrică am făcut o cruce mare și dedesuptă am scris „Amân!“

Cu aceste cuvinte el mă luă de braț, er eu îl urma mecanic pe trepte. Când am ajuns sus, unde era adunată totă familia, el își povesti pățania toamai cu uneleși cuvinte, cu cari mi-o spusese mie.

Când veți fructea bătrânului Luca om se încețese totă mai multă, simți în prezența mea nu mai are loc și luându-pălară, mă făcu nevăduț. În grădina din naintea casei mă opri. Inconșiu lăsa pe o bancă adănoindu-mă în gânduri.

În odaia de de-asupra mea trebuie să se petrecea o grozăvă scenă familiară. În cea bătrânului Luca Danu, în care tristeț era amestecată cu furia, cea ce îi detimbră unu răcnet de leu, exclamă: „Tu vră să aduci rușina numelui meu pătat prin netrebniocia ta? Nu, nici nu voi suferi acosta, mai bine te do-moștuesc!“

pe această cale vom putea fi acești factori în țară, care trebuia să fim de multă încă. Adunarea din Sibiu ni-a arătat drumul, pe care trebuie să pășim.

SCIRILE ȚILEI.

— 27 Iulie.

Infrățirea Slavilor de sud. Abiturienții dela gimnaziile croate, dalmatine, slovene și istriane au avut la 4 Augustul n. în Agram o convenire. Pe mormântul poetului Stanko Vraz, care a cântat unirea croato slovenă, au pus o cunună. Poliția a oprit ținerea de vorbiri politice.

—x—

Pedepsit pentru „patriotism“. În „Magyar Hirnap“ dela 6 Augustul cetim, că un anumit Veuler (Venter?) preot român în dieceza Oradiei, în Joia verde (o sârbătoare, care la noi nici nu e introdusă) a aflat de bine să țină credincioșilor săi români o predică maghiară. Pentru acesta — dăce numita foiță — Episcopul l'a strămutat într'un sat ticălos valah! Românii adeverați li-a causat bucuria strămutarea acesta, dăr partizanii preotului „patriot“ nu voiau să-l lase și s'au prins la părușă cu Românii adeverați. Numai gendarmii i-au putut despărți.

—x—

Un dar dănic. Preotul săsesor Johanu Hermann din Mönchsorf, comitatul Bistrița-Năsăud, a publicat Țilele acestea un apel în revista „Gartenlaube“, ce apare în Germania. El cerea un harmoniu pentru biserica din parohia sa, care, dăce, că e lipsită. Redacțiunea ziarului „Magyar Hirl.“ vede în acest fapt: nepatriotism. În fruntea numărului său dela 6 Augustul, această foiță publică o epistolă deschisă către preotul Hermann, în care-l dăscălesce, pentru ce el s'a adresat către confrății săi din străinătate și pentru ce nu s'a întors către „cele de ce milioane de Maghiari (sic!), cari deși nu vorbesc nemişce, dăr totuși sunt creștin și sunt o mână largă pentru oei „seraci“. Membrii numitei redacțiuni au colecat între sine și o sumă de 85 fl., cu care au cumpărat un harmoniu și l'au trimis ca dar parohiei săsesor din Mönchsorf. — Apoi să mai dăce, că nu sunt generații omenii aceștia? Unde nu potă cuceri cu „patriotismul“, umblă să cucerească cu darul, — dăr totuși numai să cucerească vor!

—x—

Secerșitul în România s'a sfârșit, dăce „Rom. Corr.“. Timpul a fost favorabil, lucrătorii foarte căutați și bine plătiți. Momentan se caută mașiniști, căci s'a început treieratul și o mulțime de locomobile și mașine de imblătit s'au pus în lucrare. În urma opririi esportului de nu-

trețu din Austro-Ungaria, nutrețul român a avut bună trecere, cumpărătorii străini însă fură greu păgubiți, căci guvernul ungăr li-a degenat transportul sub pretextul de bolă de vite în unele județe. Fânul încărcat pe vagoane, a trebuit să-l descarcă la graniță, prin ce cumpărătorii au suferit mari pierderi. „Rom. Correspondenz“ observă, că n'ar fi fost lipsă de o astfel de măsură draconică, fiindcă relațiunile veterinarilor din România s'au îmbunătățit în multe privințe.

—x—

Din Ritualul ni-se scorie, că Țilele acestea s'a licitat acolo averea locuitorului Sigismund Stoicuța, care fusese sedus de învățătorul Gavril Moșiu, ca să-i gireze un cambiu pentru datoria de 300 fl., ce o contractase dela un institut de credit încă în anul 1885. De atunci până acum, oinșitul debitor nu se îngriji nici de plățirea intereselor, nici de amortizarea capitalului, oi — drept recunoștință pentru binefacere — el lăsă totă sarcina asupra girantului, care în urma acesta își perdă totă averea prin licitațiune. De altmintearea acestă casă, după cum ni-se scorie nouă, nu e tocmăi fără păchea în viața învățătorului Moșiu. Întru cătu acestea sunt însă adevărate și întru cătu nu, lăsam să constate Venerab. Comitetul grănițesc din Sibiu, în a căru atențiune recomandăm afacerea.

—x—

Inșemnarea banilor celor noi. Ministerul ungiuresc de finanțe a dat o ordinațiune, în care dispune, că în scriere coronele să se inșeme prescurtată cu litera „K“, ér banii (filerii) cu litera „F“. Acesta este semnul oficial pentru corone și bani. Româneșce ar veni coronele inșemate cu litera „C“, ér banii (filerii) cu litera „B“.

—x—

Grindină. Țilele trecute comuna românească Drăgășci, situată între Oradea și Beiuș, a fost cercetată de o furtună mare, care a ruinat mai multe case, zdrobindu-le ogoșele. Abia scăpă bi-ții locuitorii de această nenorocire, când etă, că mai vine asupra lor și o grindină mare, care li-a nimicită toate sămănturile.

—x—

Concertul. Musica orașenească va concerta Joi sora în grădina otelului „Pomul verde“. Inceputul la 7 $\frac{1}{2}$ ore. Astă-sera va concerta aceeași musică la casa de tiră (Schützenhaus). Inceputul la 7 $\frac{1}{2}$ ore.

Emilio Castelar.

Celebrul politic spaniol s'a retras în viața privată și părăsind teremul de luptă, pe care își câștigase atâtea lauri, dăr pe care avu parte și de atâtea desamăgiri și persecuțiuni — s'a hotărât a și petrece

anii bătrânețelor sale departe de politică, ocupându-se numai cu soiața.

Chiar și adversarii acestui bărbat inșemnat înoc se ocupă din această incidentă cu persoana și trecutul lui, cu stătu mai vârtos se ouvine să i dedicăm noi Români câte-va șire, căci el a simpatizat cu mișcarea noastră națională și în mai multe rânduri își manifestase această simpatie.

Emilio Castelar e astăzi de 61 de ani; cu toate acestea nu slăbiciunea etății l'a îndemnat la părăsirea politice, oi alte motive, cari stau în legătură cu convingerile sale democratice.

Patriotul acesta spaniol s'începu activitatea sa la 1854., ca diarist. În același timp avea și o catedră la universitatea din Madrid, dela care însă ministerul reacționar Narvaez l'a silit să repășescă. Revoluțiunea dela 1866 fu opera lui, după năbușirea ei însă trebui să fugă la Paris. Peste doi ani cădu regimul Isabellei și Castelar se întorse la Madrid, unde ou o oratoriă fascinantă lucra pentru idea republicană, pe care la anul 1873 a și realizat-o. Castelar primi ministerul afacerilor externe.

Idea ulă său însă a ajuns în mână nedestoinică și în republică începu a grăsi spiritul de partid, corupția și alte miserii, ér Castelar a ajuns l'a convingerea, că tocmăi relele contra căroră s'a luptat pe vremea monarhiei — s'au încuibat și în opera sa.

Republica cădu și fu înlocuită de monarhia Alfonsilor. Castelar, încă totă credincios idealului său, nu voia să mai facă causă comună cu republicanii, fiindcă a vădută, că republica numai acolo pte să existe durabil, unde toate straturile populațiunii sunt pctrunse de spiritul democratic. Elu scia, că partida republicană ar fi în stare pte să restorne starea actuală, căer să ou înlocuiescă cu alta mai bună — nici decăt.

Etă pentru ce a repășit elu tocmăi astăzi, când ideile republicane sunt mai tari în Spania, decât ori când mai înainte.

DIVERSE.

Jidovul rătăcitor. Un discipul al profesorului Charcot, medicul Herni Meige, a arătat în tesa-i de curend susținută, cu multă vervă, că *Evreul rătăcitor*, pe care îl întălmim în legendele tuturor popoarelor, nu e numai o figură de basm și că nici n'a murit. Din contră, elu ocupă și acum un loc permanent în spitalul Salpetrière din Paris, unde e îngrijit, ca voiajor nevropat. Dacă va pleca de acolo acest pacient, atunci va veni de sigur altul să-oupe locul cu aceeași bolă. În fia-care an vin la clinica din Paris, israeliți sermani fără patriă. Acești cosmopoliti debută de obicei cu o biografă

plină de vicisitudini și de suferințe. Ei sunt de ordinar din Polonia și au călătorit prin totă Germania. Tovarșii lor de drum sunt miseria și bola. E de remarcată asemănarea frapantă în fisionomia acestor nevropati demni de compătimire, cari sunt apucați de un dor vecinic și neobosit de a călători. Nota loră caracteristică este barba lungă și fruntea încrețită: „Evreul rătăcitor“ în realitate, după cum l'a descris fantasma lui Eugen Sue în romanul său. În fine doctorul Meige declară, că această bolă de călătorie, ce se manifestă mai ales la membrii rasei israelite, nu pte fi vindecată radical. Mania părăsescă odată pentru scurtă timp pe pacient dăr apoi îl apucă din nou dorul de a pleca în lumea albă și totă merge și ér merge fără scop și fără țintă.

Croitorul Zeitung, care, sunt cătu-va ani făcuse călătoria din Viena la Paris într'o ladă, a eșit érași la ivelă. De astădată a călătorit la Chicago. Dăr a pățit o bietulă croitor, căci Americanii n'au sentiment pentru astfel de bravuri. La sosirea lui l'a luat poliția în primire și l'a dat în judecată pentru transgresiune.

Un giner cum se cade. „Bună dimineața, sócră!“ Cu aceste cuvinte întră un domn în casa unui cetățen din Ebersbach, nu departe de Görlitz, și cădu în gramații dómnei. La întrebarea acesteia, că de cine are norocire, i răspunse, că în America s'a căsătorit ou ficia ei și adause: „Dăr n'ăși primită înoc fotografiile noastre? Eu am velt să facă cunoștință ou soorii și am să merg mână la Görlitz să-mi schimb banii.“ Fiindcă Dómna avea într'adeveră o ficia în America, care scrisese nu de mult, că s'a măritat, dădură străinului oredmément cu atăt mai vârtos, căci elu cunoșcea bine toate împrejurările familiei. Era bucurie mare în casă și s'a gătită mâncare bună. Dimineața l'au petrecut la gară, unde străinul și-a exprimată temerea, că pentru banii americani nu va pută căpeta bilet. Indată i s'a pus „ginerului“ la dispoziți suma necesară de 32 mărci și un geamantan de călătorie, în care să încăpă toate darurile, ce dăcea, că va aduce soorilor din Görlitz. De sora a eșit „sóora“ la gară să-și aștepte „ginerele“. Dăr acesta nu sosi nici în sora acesta, nici în ziua următoare. A treia și a sosită din America portretul adevăratului ginere, când apoi a eșit la ivelă înșelăciunea.

Dr. I. T. Mera

medic română

în Karlsbad

12*

Marktplatz „Tempel.“

Proprietar: **Dr. Aurel Mureșianu.**

Redactor responsabil: **Gregoriu Maior.**

Glasul lui tremura, dăr eu sciam rezoluția energicului părinte și cuvintele lui mă înfioră. Printre ele se aușiau când și când plâsetele mamei, care se ruga de iertare pentru fiul său; ér în fața tuturor acestor agitări aușiam din când în când vocea nepăsătorului Lazăr, exprimând aceleși cuvinte: „O viață am și și aceea e prea scurtă; voi să fiu fericit, érá nu să-mi pierd vremea ou frinturi matematice de cap! Prostii la potența x!“

Aprópe un cias meditat eu ascultând grozava scenă între trei ființe ou totul contrare. Lazăr Dan mă intrerupse din ougetele mele, apropiindu-se de mine. Când îl vădu așa de neturburat și liniștit, ca și când nu i-s'ar fi întemplată nimic, totă sângele mi-se sui la cap și-l măsurai revoltat din creștet până în talpi ou o privire de dispreț.

Elu însă nu se turbură nici decăt și își răspunse ridând: „Ce dăce tu la ideile, ce au intrat tatei ca din senin în cap? Dăce, că decăt n'am scit matematica i-am pătat numele. Par' că moșii lui cine scie ce Archimeci ar fi fost, și ca și când elu ar fi inventată acel conglomerat de sinuri și cosinuri gomeometrici!“

„Mi era prea multă această nepăsare și

ou voce tunătoare îi replică: „Miserabile, cum nu observi tu ore, că nenorocesc pe bunul tău părinte și îți îngropi mama înainte de vreme? Ești un infam!“

Aceste cuvinte nu fură primite nici din partea lui Lazăr cu sange rece. Când vădu elu, că și ultimul lui sprijin, amioul său cel mai sincer, îl întemplină totă cu aceleși cuvinte de admonițiune, se irită și își dăse: „Și tu Aróne?! Credeam, că-mi ești prietin, dăr acum m'am convins, ce-ți plătesce pielea. Ești și tu pus la cale de banii părintelui meu. Ei bine, mi-ou găsi și eu alți amici, mai sinceri decât tine, ér tu nu mi-i mai vedé nici când! Numai de mama imi pare rău, că trebuie s'ou părăsesc!“

Cu aceste cuvinte elu dispăr.

Era grozav în acel moment. Părul i se surlise, fața îi era palidă, pumnii îi erau încreștați, genunchii îi tremurau, ér ochii lui, ah, nu-i voiu uita nici când! Ochii lui albaștrii și adenci, ou marea, luciau așa de înfiorător, par'că voiau să-mi scribă sufletul. Când exprimă ultimele cuvinte elu imi aruncă o privire, care mă arse, mă arse grozav, căci în ea îi era oglindată întraga lui amăriciune sufletescă.

Din aceea și elu nu se mai întorse la părinții săi.

Fugise.

Dăr unde?

* * *

În ourdă eu plecai în streinătate la studiu, susținut de un stipendiu și de recunoștința familiei Dan. Ou multă satisfacțiune imi vădu acum visul realizat și deși viața de student nu plutia într'o atmosferă așa de fermecătoare, precum mi-ou ridicau idealurile mele copilăresci, totuși mă simțiam destul de fericit, putend să trăiesc și să mă afund într'o lume atăt de fermecătoare pentru mine, în studiul filosofiei.

După trei luni, de când părăsisem iubitoarea casă, Luca Dan primi într'o și soirea despre mórtea mamei lui Lazăr. Ea căduse la pat, din ziua, în care fugise unicul ei fiu, odorul ochilor ei materni și se usuca din și în și totă mai multă de durere. După patru luni ea espiră. Această soire mă înfioră. Nemilostenia sorții lovise prea multă pe sermana familie. Cătă de greu i s'ora fi închisă pleópele sermanei mame, care nici în ultimul moment nu putea să mai vadă odată rodul fericirii sale?!

Ougete de acestea imi furnicau prin cap, când mă decisei să trimită o scrisore de mângăere nefericitului soț. Numai patru șire conțineau jalea mea, patru șire înoujurate cu o cunună vie de lacrimi.

Timpul însă șterge toate și umbra ființei, care imi fusese mai scumpă decât o mamă, imi revenia numai din când în când prin vis....

Despre Lazăr încă putui afla câteva sciri. Mai multe diare germane și române anunțau despre succesele lui pe scenă. Atăta sciam despre amicul meu. Ce viață ducea și întru cătu și-a ajuns ținta nu-mi descoperia însă nici un diar.

După patru ani de studiu, absolvai și fui primită ou profesor de limba maternă într'un mic oraș din provinciă. Deși plata, ce o căpătam și viața modestă, ce o duceam, puteau să-l decepțiune pe un altul, eu mă mângăiam ou speranța în viitor. Într-o patru ziduri ale scunde mele odăi, eu plămușiam fel de fel de planuri mărețe, singurul lucru, care imi mai varia viața monotonă.

(Va urma.)

Cursul la bursa din Viena.

Din 7 August 1893.

Table with exchange rates for various commodities like gold, silver, and currencies from Vienna.

Cursul pieței Brașov.

Din 8 August 1893.

Table with market prices for various goods like flour, oil, and other commodities in Brașov.

Doi învățăcei (ucenici)

de curelerie,

români, în etate de 14 ani, se primesc la

Demetriu Tomi,

măstru curelaru în Teaca (Teke).

194,1-3

Învățătoresă de casă

eualificată în limba română, germană și musică (piano) se cercă pentru 4-6 fete. — Oferte instruite cu documente sunt a se adresa până la 25 Augustu a. c. la

Dr. N. Hăngănuțu,

în Borgoprund.

195,1-3

Anunțuri

(insertiuni și reclame)

Sunt a se adresa subscrisei administrațiunii. În cazul publicării unui anunț mai mult de odată se face scădemânt, care crește cu cât publicarea se face mai de multe ori.

Administrațiunea

„GAZETEI TRANSILVANIEI.”

Advertisement for ALBINA bank branch in Brașov, offering various financial services like deposits, loans, and exchange rates.

Mersul trenurilor

pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabilă din 1 Maiu 1893.

Large table showing train schedules and fares for various routes including Budapest-Predeal, Brașov, Sibiu, and other regional lines.

Nota: Numerii încadrați cu linii grose însemnează orele de noapte.